

Jubileusz 180-lecia

Zespołu Szkół Technicznych
i Ogólnokształcących Nr 2
w Katowicach

1839–2019

W ROKU POWSTAŃ ŚLĄSKICH

Historia Szkoły

J... Jej rodowód sięga 1803 roku

Nasza szkoła wywodzi się z tradycji szkoły górniczej i swymi korzeniami sięga Tarnowskich Gór, które były najważniejszym, a przez długi czas jedynym na Górnym Śląsku, ośrodkiem szkolenia kadr dla górnictwa. Znaczna część specjalistów górniczych została na Górnym Śląsku sprowadzona ze szczytującego się wielowiekową tradycją wydobywczą zagłębia w Górach Harzu. Dynamiczny rozwój przemysłu wydobywczego sprawił, że zapotrzebowanie na fachowców wciąż rosło, wkrótce więc konieczne stało się wykształcenie własnych specjalistów, rekrutujących się spośród okolicznej młodzieży. Młodych górników przyuczano do zawodu, ale było to szkolenie mało usystematyzowane. Przedstawiciele nadzoru górniczego, oprócz realizowania swoich zwykłych obowiązków, musieli troszczyć się dodatkowo o przekazanie swoim uczniom wiedzy teoretycznej. Nie otrzymywali jednakże za tę dodatkową pracę wynagrodzenia. Wraz z rosnącą liczbą kopalń w rejonie Tarnowskich Gór i okolicy wzrastało zapotrzebowanie na górników kwalifikowanych i pracowników dozoru górniczego.

Zarządzeniem Wyższego Urzędu Górniczego z dnia 6 stycznia 1803 roku powołano dwie szkoły dla kształcenia młodych górników, jedną w Tarnowskich Górach i drugą w Królewskiej Hucie. Dnia 14 lutego 1803 roku nastąpiło równoczesne otwarcie wymienionych wyżej szkół. Z powodu braku kandydatów do nauki górnictwa szkołę w Królewskiej Hucie zamknięto w 1805 roku. W tej sytuacji szkoła w Tarnowskich Górach pozostała jedyną szkołą górniczą na Górnym Śląsku. Uczniowie, poza kształceniem zawodowym, pobierali naukę pisania i czytania oraz matematyki. Z czasem wprowadzono również matematykę stosowaną, fizykę oraz mineralogię. W 1803 roku na liście znalazło się 12 uczniów. Nauka odbywała się w budynku Urzędu Górniczego w formie czterogodzinnych wykładów. Szkoła borykała się z różnymi trudnościami, przede wszystkim z brakiem kadry i finansów, co powodowało nieregularność kształcenia, przerwy w nauczaniu i trudności lokalowe. W 1809 roku nauka odbywała się w prywatnym budynku należącym do jednego z nauczycieli. W 1810 roku nadsztygar Johann Stroh przejął prowadzenie nauki w dwóch klasach. Jego zaangażowanie było ogromne. Nastąpiła wyraźna poprawa w nauczaniu i w wynikach uzyskiwanych przez

1803-1839

Huta Kluczborska (Kreuzburgerhütte)

uczniów, co było uznane nawet przez Urząd Górniczy. Wraz z nagłą śmiercią Stroha, we wrześniu 1822 roku, nauczanie w Tarnowskich Górach zostało wstrzymane. W kolejnych latach odbywały się, od czasu do czasu, jedynie lekcje z kreślenia oraz technik pomiarowych prowadzone dorywczo przez geodetę górniczego (mierniczego) – pana Giehne.

S... ***Słynnych uczniów wykształciła***

Można powiedzieć, że wychowankowie szkoły tworzyli zręby kultury górniczo-hutniczej i ogólnoprzemysłowej Śląska. Wielu jej absolwentów zajmowało wysokie stanowiska także w kopalniach i hutach Zagłębia Karwińskiego, okręgów górniczych Renu, Ruhry, Saary, a nawet Zagłębia Donieckiego. Dwu z nich jednak na trwałe zapisało się w historii górnośląskiej ziemi. Byli to dwaj koledzy szkolni, Franz Winkler i Friedrich Grundmann. Winkler w krótkim czasie stał się właścicielem wsi Katowice, a później okolicznych zakładów produkcyjnych. Zarządzał swymi trzynastoma kopalniami węgla i innymi, w których miał znaczne udziały, piętnastoma kopalniami galmanu i rud żelaza, siedmioma hutami żelaza i sześcioma cynku. Zręczne zarządzanie zawdzięczał swemu przyjacielowi Friedrichowi Wilhelmowi Grundmannowi, który okazał się doskonałym organizatorem. To właśnie on przekształcił Katowice w miasto. On też namówił Winklera, by postarał się zmienić wytyczoną już trasę budowanej linii kolejowej Wrocław-Katowice tak, by przebiegała przez Katowice.

A...

Apteka „Pod Białym Aniołem” to jej pierwsza siedziba

Dynamiczny rozwój górnictwa wpłynął na potrzebę reorganizacji szkolnictwa górniczego. Główny Urząd Górniczy w Tarnowskich Górach zlecił Rudolfowi von Carnallowi opracowanie programu kształcenia dla szkoły górniczej. Po jego zatwierdzeniu przez Urząd Górniczy taką szkołę otwarto w wynajętym pokoju w aptece Cochlera w Tarnowskich Górach 28 stycznia 1839 roku. Jej ukończenie stawało się z biegiem czasu obowiązkowe dla każdego sztygara.

Pierwsza siedziba szkoły w Tarnowskich Górach

Kopalnia „Fryderyk” (Friedrichsgrube) w Tarnowskich Górach

H... **Historia zaczęła się w 1839 roku**

Wydarzenie z 28 stycznia 1839 roku uznajemy za początek istnienia naszej szkoły. Nauczanie zaplanowane zostało na dwie klasy nauki, z których niższa kształcić miała jedynie na stopień sztygara. Do wyższej kierowani byli wyróżniający się uczniowie tej pierwszej, przewidziani w przyszłości na urzędników nadzoru górniczego – nadsztygarów, mistrzów zmianowych, przysięgłych górniczych, dozorców kopalni, geodetów górniczych. Lekcje odbywały się w trybie wieczorowym, po zakończonej pracy, popołudniami, po cztery godziny przez sześć dni w tygodniu. Warunkiem przyjęcia do szkoły było przepracowanie w kopalni przynajmniej jednego roku. Deficyt wykwalifikowanych sztygarów był tymczasem tak wielki, że w latach 1840 - 1842 konieczne stało się uruchomienie dodatkowej, specjalnej klasy. Uczniowie tej klasy zwolnieni byli z pracy przez dwa dni w tygodniu i wtedy zajmowali się wyłącznie nauką. Zajęcia odbywały się w budynku udostępnionym przez tarnogórską kopalnię „Fryderyk”.

G... Górnicy stan kształciła

W ówczesnej szkole uczniowie kształcili się z zakresu górnictwa i geologii, miernictwa, ratownictwa i prawa górniczego a także z przedmiotów ogólnokształcących.

W 1857 roku szkoła przeniosła się do nowej siedziby. Od 1892 roku kształcenie odbywało się w kolejnym miejscu, w budynku, który miejscowi nazywali „czerwoną skrzynią”.

Stały rozwój górnictwa zwiększał zapotrzebowanie na średni dozór górniczy, toteż w 1871 roku kandydatów przyjmowano nie jak dotąd, po zakończeniu jednego kursu, lecz corocznie, a od 1900 roku przeprowadzano rekrutację co pół roku. W 1910 roku w szkole było już pięć kursów. W 1918 roku, po zakończeniu pierwszej wojny światowej, powrót jej uczestników wymusił utworzenie szóstego kursu. Utrzymanie szkoły zapewniał Główny Urząd Górniczy oraz kopalnie.

Mimo iż 58% tarnogórzan, uprawnionych do głosowania, oddało w plebiscycie swe głosy dla Niemiec, Genewa przyznała to górnicze miasto Polsce. Szkoła, w zależności od obywatelstwa słuchaczy, musiała zostać rozdzielona na część polską i niemiecką. Wojewoda zarządził

Drugi i ostatni budynek Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach

jednak, że język polski jest jedynym językiem wykładowym, toteż szkoła nie mogła pozostać w Tarnowskich Górach. Dyrektor szkoły Hans Fromm oraz dyrektor generalny Strahler z Zabrze, będący jednocześnie przewodniczącym Związku Szkół Górniczych (niemieckich), zaczęli szukać odpowiedniego miejsca na lokalizację szkoły na niemieckim Śląsku. Wiadomość o zamknięciu seminarium skierowała ich zainteresowania do Pyskowic. Rozpoczęły się pertraktacje z burmistrzem i władzami szkolnymi. Położenie miasta na północno-wschodnim skraju zagłębia górniczego, przy węźle kolejowym, czyniło miejsce atrakcyjnym dla założenia szkoły w gmachu byłego seminarium. Dla mieszkańców miasta przeniesienie szkoły do Pyskowic stanowiło rekompensatę za utratę seminarium. Dnia 5 kwietnia 1922 roku miasto sprzedało budynek Związkowi Szkół Górniczych.

Widok współczesny

F... Funkcjonowała na Śląsku

Po zakończeniu I wojny światowej i ustanowieniu Statutu Organicznego Województwa Śląskiego z dnia 15 lipca 1920 roku, wschodnią część Górnego Śląska, po powstaniach i plebiscycie, przyznano Rzeczypospolitej Polskiej. Duże zapotrzebowanie na specjalistów przemysłu metalurgicznego, elektromaszynowego i chemicznego wiązało się z intensywną rozbudową szkolnictwa technicznego. Mimo iż istniało szkolnictwo średnie, szkół technicznych było zaledwie kilka, m.in. Szkoła Włókiennicza w Bielsku, Szkoła Górnicza w Tarnowskich Górach, Szkoła Budowlana w Katowicach oraz Wojewódzka Szkoła Mechaniczna i Hutnicza w Chorzowie. Ujednoczenie organizacji szkół zawodowych na Górnym Śląsku stało się przedmiotem starań władz województwa śląskiego.

Wraz z początkiem roku szkolnego 1924/1925 dwa niemieckie kursy przeniesiono z Tarnowskich Gór do Pyskowic. Uroczystość otwarcia szkoły nastąpiła 12 sierpnia 1924 roku w obecności przedstawicieli Związku Szkół Górniczych, władz górniczych oraz administracji państwowej i miejskiej. Szkoła Górnicza w Pyskowicach prowadziła swą działalność do 1945 roku, zaś szkoła w Tarnowskich Górach do 1933 roku. Niedługo później całkowicie zlikwidowano Szkołę Górniczą w Tarnowskich Górach, a nową uruchomiono w Katowicach.

Siedziba Szkoły Górniczej w Pyskowicach – widok współczesny

Ostatni absolwenci Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach

Pracownicy i absolwenci Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach

Pracownicy i absolwenci Szkoły Górniczej w Tarnobrzegu

*Absolwent Szkoły
Górniczej w Wieliczce*

Dnia 11 lutego 1925 roku Sejm Śląski uchwalił rezolucję wzywającą Radę Wojewódzką do przedłożenia Sejmowi projektu ustawy o jednolitej organizacji szkolnictwa zawodowego w całym województwie. Z polecenia Wojewody Śląskiego Michała Grażyńskiego postanowiono połączyć wszystkie szkoły techniczne w tym rejonie i stworzyć jedną wielowydziałową, specjalizującą się w wielu kierunkach technicznych.

W roku szkolnym 1927/1928 na polecenie Wyższego Urzędu Górniczego pomiędzy szkołami górniczymi w Tarnowskich Górach i Wieliczce uzgodniono statuty, programy nauczania i podręczniki.

We wrześniu 1928 roku rozpoczęto budowę budynku przy ulicy Zygmunta Krasińskiego w Katowicach. Budowa trwała trzy lata. Po jej ukończeniu zlikwidowano szkołę mechaniczną i hutniczą w Chorzowie, a jej personel przeniesiono do nowo wybudowanego budynku. Na uroczystości poświęcenia kamienia węgielnego przybyli Wojewoda Śląski Michał Grażyński i Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej prof. inż. Ignacy Mościcki. Personelowi szkoły nadano zaszczytny tytuł Śląskich Funkcjonariuszy Wojewódzkich. Nowa placówka była drugą, tak nowoczesną, tego typu szkołą w Europie. Niespotykane gdzie indziej wyposażenie, oryginalne pracownie, własna hala hutnicza z piecem odlewniczym i siłownią produkującą prąd elektryczny dla okolicznej dzielnicy sprawiły, że gmach nazywano „Pałacem Techników”. W założeniach, po pewnym czasie, miała przekształcić się w Politechnikę Śląską. Szkoła zainaugurowała swoją działalność 30 marca roku szkolnego 1930/1931.

Budynek Szkoły Górniczej w Wieliczce pod koniec XIX

Wieliczka. Muzeum salinar

Wykład
 Dyrektora Szkoły Górniczej
 inż. F. Piestraka
 dla Koła Towarzystwa
 Wiedzy Wojskowej
 w Tarnowskich Górach.
 na temat:
Selnictwo w Polsce
 dnia 13. stycznia r 1928
 Szczęść Boże!

Skok przeskórę
 4. grudnia 1928 r

WIZYTACJA
 SZKOŁY GÓRNICZEJ W TARNOGÓRACH
 DOKONANA PRZEZ WICEDYR.
 WYŻSZEBO URZĘDU GÓRNICZEBO
 W KATOWICACH INŻ. ST. MAJEWSKIEBO
 I RADCĘ GÓRN. INŻ. W. MICEWICZA
 W DNIU BRUDNIA 1932

WIZYTACJA
 Szkoły górniczej w Tarn. Górach
 dokonana przez Naczelnika Wydziału Kształcenia Technicznego
MWR i GP
 w Warszawie
 inż. G. MIĘSIŁA
 w dniu 14. lutego 1931.

Z kroniki Szkoły Górniczej w Tarnowskich Górach

